

Kraków, dn. 7.10.2020

KOMEN
Zakład Zduński Krzysztof Jaśko
ul. Bronowicka 31 30-084 Kraków
ul. Słomnicka 65 32-043 Skala
NIP 677-208-16-97 REGON 351566310

PROTOKÓŁ z demontażu pieca kaflowego

1. Prawdopodobna historia pieca

Tradycyjny piec kaflowy znajdował się w mieszkaniu jednej z krakowskich kamienic, której budowa datowana jest na lata 30. XX wieku. W tym samym mieszkaniu ulokowane są (były) również 2 piece o bliźniaczej architekturze (od zewnątrz różniące się głównie kolorystyką kaflów) oraz trzon kuchenny. Może to świadczyć o regularnej eksploatacji tych urządzeń w czasach ich świetności w celach grzewczych i (w przypadku trzonu) kulinarnych, co pokrywałoby się z panującymi wówczas trendami i zwyczajami.

Kafle zostały wyprodukowane w znanym i cenionym Zakładzie Materiałów Ogniotrwałych (wcześniej: Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych S.A.) w Skawinie, o czym świadczą charakterystyczne emblematy na ich rewersie. Zakład funkcjonował od 1909 do 1964 roku, a wyroby z omawianego pieca powstały prawdopodobnie po zakończeniu II wojny światowej – przypuszczalnie w latach 50. XX wieku, kiedy to nastąpił w Krakowie boom na instalowanie podobnych urządzeń, zastępując nimi m.in. opancerzone piece przenośne, podgrzewacze powietrza typu "Etna" czy żeliwne piece stałopalne.

2. Stan pieca przed demontażem

Piec należał do obiektów wolnostojących i składał się z 7 szycht o szerokości 2,5 kafla każda (o krawędzi 23,5cm w przypadku kaflów frontowych, łącznie 60 kaflów, w tym 28 narożnych i 1 kafel obcy), cokołu, korony oraz wyczystki. Jest to klasyczna konstrukcja, jaką zduni stawiali m.in. w Krakowie w II poł. XX wieku. Kafle są koloru bladezielonego z odcieniami popielu, z charakterystycznymi dla tamtego okresu minimalistycznymi zdobieniami na zewnętrznej powłoce. Piec wzniesiono zgodnie ze sztuką, tj. z naprzemiennym wiązaniem kaflów na poszczególnych szychtach, stosując przy tym wzmocnienia z miedzianego drutu.

Na dzień demontażu w palenisku pieca znajdowała się instalacja z grzałkami elektrycznymi, przy czym ślady sadzy wewnątrz kanałów świadczą o tym, że urządzenie zaczęto ogrzewać prądem dopiero w drugim etapie jego eksploatacji – wcześniej stosowano tradycyjne paliwo węglowe. Niestety nie sposób precyzyjnie określić, kiedy ta zmiana nastąpiła.

Od zewnątrz kafle zachowały się w stanie dobrym, z widocznymi pojedynczymi uszkodzeniami mechanicznymi (drobnymi pęknięciami, uszczerbieniami). Niemniej faktyczny stan kaflów można rozpoznać dopiero po demontażu.

ZAKŁAD ZDUŃSKI
Krzysztof Jaśko
30-084 Kraków, ul. Bronowicka 31
32-043 Skala, ul. Słomnicka 65
NIP 677-208-16-97, REGON 351566310

3. Procedura demontażu pieca

Demontaż rozpoczęto zgodnie z nauką rzemiosła zduńskiego od korony, szychta po szychcie aż do samego cokołu. Każdy kafel oczyszczono z gliny i szobrów (wypełnień z ceglanych fragmentów) oraz opisano schematycznie wg jego położenia na piecu – w taki sposób, aby można go było odtworzyć w innym miejscu.

Opis składa się z liczby rzymskiej odpowiadającej danej szychcie oraz liczby arabskiej odpowiadającej konkretnemu kafłowi w danym rzędzie (gdzie nr 1 oznacza pierwszy kafel od lewej strony, patrząc od frontu), np:

VII-1 to pierwszy kafel od lewej na najwyższej szychcie, a II-5 to piąty kafel (licząc po kolei od kafla 1) w drugiej szychcie od posadzki.

Część kafla oznaczono również strzałkami wskazującymi górną krawędź oraz – w zależności od potrzeb – dodatkowym opisem w ramach informacji uzupełniającej (np. kafel obcy).

4. Stan kafla po demontażu

W trakcie demontażu wskutek ich nadmiernego wyeksploatowania całkowitemu uszkodzeniu uległy 4 kafle narożne. W sztuce zduńskiej przy demontażu pieca za normę przyjmuje się 10-20% nieodzyskiwalnych kafla, z czym należy się zawsze liczyć, ponieważ niektóre kafle w wiekowych piecach mogą mieć wewnętrzne rozprężenia, które powstały pod wpływem długotrwałego oddziaływania wysokich temperatur w kanałach. W tym przypadku nie udało się odzyskać 7% kafla, co świadczy o dobrym stanie urządzenia i stosunkowo wysokiego parametru ogniotrwałości zastosowanej ceramiki.

Powyższe oznacza, że z użyciem tych samych kafla nie będzie możliwe odtworzenie pieca 1-1 – nic jednak nie stoi na przeszkodzie, by zbudować z nich piec o jedną szychtę niższy lub wykorzystać je w całkowicie odmiennej konstrukcji, np. na trzonie kuchennym, ścianie dekoracyjnej, ławie grzewczej, piecu z instalacją elektryczną lub gazową itp.

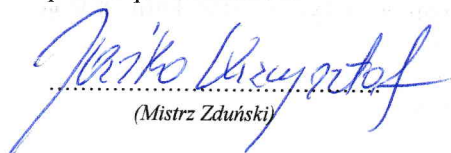
Zgodnie z załączoną dokumentacją fotograficzną, widoczne uszkodzenia mechaniczne powstałe przed demontażem pieca znajdują się na kaflach: VII-4, VI-1, VI-2, III-8, II-1.

Nie odzyskano cokołu, ponieważ postawiony był tylko z dwóch stron – tych widocznych, tj. od frontu i od prawej strony.

Stan pozostałych kafla, łącznie z koroną, ocenia się na dobry lub bardzo dobry. Nie ma wątpliwości co do tego, że wciąż mogą pełnić funkcję zarówno dekoracyjną, jak i akumulacyjną, zatem istnieje możliwość ich powtórnego wykorzystania w dowolnym urządzeniu zduńskim.

5. Oświadczenia

Niżej podpisani – Mistrz Zduński oraz wykonawca robót, członkowie Małopolskiego Cechu Zduńców i Zawodów Pokrewnych – poświadczają o dołożeniu wszelkich starań, by niniejszy protokół oddawał stan faktyczny kafla oraz w oparciu o ugruntowaną wiedzę i wieloletnie doświadczenie przedstawiał ich kontekst historyczny z możliwie najwyższą dozą prawdopodobieństwa.

(Mistrz Zduński)

ZAKŁAD ZDUŃSKI
Krzysztof Jaśko
30-084 Kraków, ul. Bronowicka 31
32-043 Skala, ul. Ciomnicka 65
NIP 677-208-10-61, REGON 351566310

(Wykonawca)